

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Praxis Cvræ Pastoralis Præcipve Circa Repentina & Generaliora

Possevino, Giovanni Battista Bernardino

Coloniæ Agrippinæ, 1645

Articvlvs III. De Dispositione necessaria in Pœnitente.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42220

adiustitiam. *Secunda* (QVID) id est, conditiones materiæ, vt quantitas, qualitas personæ in quam peccatur, vt si esset clericus, coniugata, superior. *Tertia* (VBI) id est, an locus sacer, & publicus. *Quarta* (QVIBVS AUXILIIS) vt, an habuerit socios in aliquo delicto, complicem, eosque induxerit. *Quinta* (CUR) in quo significatur finis extrinsecus, vt si furatus est ob homicidium. *Sexta* (QVOMODO) significat accidentia, vt si infamauit mentiendo, an dicendo verum occultum. Huc etiam referenda est intentio, ignorantia, malitia, contemptus, consuetudo. *Septima* (QUANDO) id est, duratio extraordinaria: dies festus non est explicandus, nec concursus duorum præceptorum in eandem diem, vt vigiliæ & quatuor temporum, Missæ ob festum, & Dominicam. Quod si essent præcepta diuersarum rationum, vt ieiunij ex præcepto Ecclesiæ, & voto, tunc explicanda essent. Item ieiunij, & feriæ sextæ, in qua quis carnes comederet: sunt enim præcepta diuersarum rationum.

ARTICVLVS III.

De Dispositione necessaria in Pœnitente.

QUOAD tertium. Quæ dispositio necessaria sit in Pœnitente, hæc explorari potest ex tribus: ex dolore, ex proposito, ex integritate confessionis.

Primo igitur circa dolorem tria adnotanda sunt: *Primum*, dolorem aliquem esse necessarium, qui saltem sit attritio cognita; quia enim non extat præceptum, quod debeamus accedere ad

ad hoc Sacramentum absq; conscientia peccati mortalis, & Sacramentum habet vim faciendi de attrito contritum, sequitur satis esse attritionem etiam cognitam pro dispositione sufficienti ad effectum principale Sacramenti; qui est remissio peccati mortalis, & infusio gratiæ: debet autem esse vera attritio, non tantum existimata, ita ut excludat voluntatem peccandi, & includat propositum absolutum non peccandi formaliter, vel virtualiter: & præterea supernaturalis, & proueniens ex principijs gratiæ, ex aliquo scil. motiuo diuino, & supernaturali, ut docet Tridentinum.

Secundum, ipsam accusationem peccatorum serid factam, præsertim in bene morato, esse sufficiens signum doloris; quod si præterea peccitens dicat se dolere, potest ei tutò credere Confessarius. *Tertium*, quando non appareret signum sufficiens, explorandus esset dolor in interrogatione aliqua, & ad illum peccitens impellendus proposita grauitate peccati ex pœnis inferni, expulsionem Angeli è Paradiso cœlesti, Adami ex terrestri, & alijs huiusmodi. In pueris & rusticis id solet frequentius euenire.

Secundò, circa propositum notanda sunt quinque: *Primum*, signum sufficiens pro dolore esse etiam pro proposito, nisi requireretur particulare propositum ex aliqua restitutione facienda, vel occasione proxima vitanda. *Secundum*, vitandas esse comparationes in particulari ad explorandum propositum: satis enim est si Confessarius iudicet probabiliter peccitentem, quando actu confitetur, habere propositum non pec-

candi de cætero, vnde non opus est vt sibi persuadeat pœnitentem non amplius peccaturum, vel saltem per aliquod breue tempus non relapsurum in eadem peccata: quamuis enim hæc euentura putaret, potest eum absoluerè, modò cognoscat habere actu propositum nō peccandi. *Tertium*, quando adest specialis obligatio restituendi, tunc si commodè potest pœnitens, prima vel secūda vice satis est quod promittat, nec est urgendus ad realem restitutionem, nisi ex circumstantijs probabile dubium oriretur, restitutionem non esse faciendam: si verò ter, vel quater non impleuisset, adigendus erit ad realem restitutionem ante absolutionem secluso scandalo, vel offensione magna pœnitentis: quamuis si certò constaret ex circumstantijs illum restitutum, posset absolui: quod si non possit, tunc satis est, quod proponat se restitutum, cum ad pinguiorem fortunam venerit. *Quartum*, quando adest specialis obligatio, ex occasione videlicet aliqua proxima, non est absolueudus nisi proponat eam se relicturum; si non reliquerit, faciendum, vt dictum est de restitutione.

Ad hoc autem vt censeatur occasio proxima; duo præcipuè necessaria sunt. *Primum*, vt sit voluntaria, vnde quando moraliter vitari non posset non diceretur voluntaria. *Secundum*, vt vel ex suo genere talis sit, quæ frequenter inducat homines similis conditionis ad peccandum, vel vt constet experimento in tali homine habere talem effectum. In particulari si quis haberet domi concubinam, nec quidem prima vice ab-

re absoluendus esset, nisi ea prius realiter dimissa, regulariter loquendo. *Quintum*, cum relictis, si semper verè doleant, & firmiter proponant, absolui possunt, multò magis si adhibeant remedia, & ex fragilitate reincidant: item si diminuant saltem numerum, si aliquoties resistant, si consuetudinem interrumpant, aliquando differri posset absolutio suauiter ad id inducitur pœnitente.

Tertiò, circa integritatem, in ea satisfacere debet Confessarius: id autem ex his potest consequi. *Primò*, ante confessionem agnoscat statum pœnitentis, vt si mercator est, miles, &c. *Deinde*, tempus vltimæ confessionis, & non paratus accedat, Impedimentum autem inimicitie, casus referuari, excommunicationis non est petere: satis erit id agnoscere in progressu confessionis. *Secundò*, si ex circumstantijs personæ, & confessionis probabiliter existimet fuisse integram, non tenetur interrogare, multò magis si pœnitens dicat, se nihil habere post diligentem præparationem, si verò putet non esse integram, tunc tenetur eum interrogare de ijs, quæ probabiliter cadere possunt in pœnitentem; non sit autem nimius in sexto præcepto, præsertim cum pueris & fœminis. *Tertiò*, quando aduertit confessionem non esse integram etiam materialiter, tenetur efficere vt integra sit ratione officij: quando autem nō est integra formaliter, si quidem via secreta id nouit post prudentem interrogationem, tenetur iudicare secundum acta & probata in illo foro: si autem publica via, potest ea apertè vti: quod

si neget, & euidens illum mentiri contra integritatem confessionis, non debet illum absolueri: si non sit euidens, potest absolvere, & credere ab eo negari, quia non tenetur illud confiteri, quia scilicet antea id confessus sit.

ARTICVLVS IV.

De peccatis qua habent adnexam obligationem restituendi.

QUOD ad quartum, quæ scilicet peccata habeant adnexam obligationem restituendi. Dico ut plurimum esse illa, quæ fiunt contra iustitiam commutativam, inter quæ communiora sunt tria: *Primum*, est iniustitia circa bona externa per furtum. *Secundum*, iniustitia circa bona corporis, ut vitam & membra per homicidium, vel mutilationem. *Tertium*, circa bonum famæ per detractionem.

Primo ergo circa restitutionem bonorum externorum quatuor præcipuè cognoscenda sunt. *Quis* debeat restituere? *Quid*? *Cui*? & *Quando*?

Primum (*Quis*) id est persona, quæ multiplex est. Prima damnificans, ut fur, homicida, detractor; in quo debet esse culpa ad hoc, ut teneatur ad damnum secutum ex proprio facto; item mortalis, eaque oriri ex dolo, vel culpa lata. Reliquæ personæ sunt novem, & dicuntur cooperantes comprehensæ ijs versibus:

*Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obstans, non manifestans.*

Ex quibus primi sex dicuntur cooperatores directi,